

Naso's Plejaden I

Naso's Plejaden

1

het O.V.I.D.I.U.S. project

Stefan van den Broeck

‘What are you drawing?’
‘I’m drawing a picture of God.’
‘But nobody knows what God looks like.’
‘They will in a minute.’
(Ken Robinson)

Auteur: Stefan van den Broeck
Coverontwerp: Stefan van den Broeck
ISBN: 9789465129662
© Stefan van den Broeck 2025
Uitgegeven via Brave New Books

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden, door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stefan van den Broeck, Jules van Biesbroeckstraat 7, 9050 Gentbrugge

PROLEGOMENA

De geschiedenis, moeder van de waarheid; het idee is verbazingwekkend. Ménard, een tijdgenoot van William James, definieert de geschiedenis niet als een onderzoek naar de werkelijkheid, maar als haar oorsprong. De historische waarheid is voor hem niet dat wat is gebeurd; het is dat wat wij achten gebeurd te zijn.
(Jorge Luis Borges, Pierre Ménard, schrijver van de Quichote – vertaald door Barber van de Pol)

I

‘Het heet een Funesian Alephoid Neuronal Time Access, Sound and Image Engine.’

Kun je het je inbeelden?

Ik ging klassieke filologie studeren omdat ik goed was in Latijn en Grieks en er dus plezier aan beleefde, en omdat Chinees, gezien de eraan vasthangende verplichting me in China te vervolmaken, geen optie was voor mijn ouders. Of hun weigering financiële of affectieve gronden had heb ik nooit gevraagd. Ik heb me er ook nooit tegen verzet, wat aangeeft dat mijn Oosterse plan wellicht eerder een Oosterse gril was.

Mijn studies liepen voorspoedig zonder noemenswaardige inspanningen, zodat ik geneigd ben te stellen dat mijn licht superioriteitsgevoel tegenover medestudenten misschien wel gerechtvaardigd was. Maar misschien hadden zij dat ook wel tegenover mij. Heeft niet iedere student de wens en de zekerheid ooit een grootse deelverzameling toe te voegen aan het Venndiagram van de kennis? Nee? Nou, ik dus wel. Noem het enthousiasme, noem het hubris.

Ja, misschien was het wel hubris die me in mijn derde jaar tot de keuze van mijn thesisonderwerp bracht. De meesten lieten zich door hun mentor een saai onderdeelje aansmeren van een groter onderzoek waar hij mee bezig was. Ik paste voor zulke academische prostitutie. Andere, meer onafhankelijke medestudenten gingen zelf op zoek naar een onderwerp en doken daarvoor in de slechtst verlichte catacomben van de klassieke filologie: immers, hoe minder er over een onderwerp is gepubliceerd, des te minder mensen je bevindingen tegenspreken en des te minder vakliteratuur je moet doornemen. Ook deze aanpak beloofde niet de door mij verhoopte glorie.

Nee, ik moest een onderwerp vinden dat liefst al door de grootste geesten van de klassieke filologie uitentreuren was uitgespit maar met onbevredigende resultaten. Het vooruitzicht me

door stapels vakliteratuur te moeten worstelen schrikte me niet af. Of, om het juister te formuleren, ik stond er niet eens bij stil. Als men altijd zou weten waar men aan begint zou er veel minder begonnen worden.

Na een tijd lang onbevooroordeeld zoeken naar populaire maar *unvolendete* onderwerpen – de gebroeders Gracchus, Caligula, de Siciliaanse expeditie, Vergilius' verhouding tot Augustus, tekstcorrecties voor Propertius' elegieën of – godbetert – karakter en drijfveren van Gaius Julius Caesar – kwam ik tot de conclusie dat ze me geen van allen echt konden begeisteren. En ondanks mijn eigendunk besepte ik terdege dat ik mijn doel enkel zou bereiken als ik het als een noodzaak zou aanvoelen. Dus was de vraag: voor welke informatie over de klassieke oudheid was ik desnoods bereid Fausts voetsporen te drukken?

Toch vreemd hoe je op keerpunten van je leven altijd weer bij je kindertijd uitkomt.

Mijn moeder was heilig overtuigd van de weldaden van voorlezen. Als kind kan ik me geen enkele avond herinneren die niet eindigde met een fragment uit een door haar melodieuze stem gedragen verhaal, kinderboek of roman. Ze hield het vol tot lang nadat ik zelf een gretige lezer was geworden en zelfs in mijn late tienerjaren kon een voorleessessie van ma weldadiger zijn voor mijn overbevraagde tienerbrein dan twee Aspro bruis. Ze las ook niet alleen fictie voor. Soms wilde ze me een artikel laten horen dat haar had gefraspeerd, of waarvan ze vond 'dat ik er iets aan zou hebben'. Zelfs nu ontvang ik van haar regelmatig links naar merkwaardige artikels in mijn mailbox. Ik heb het hart niet om haar te zeggen dat ik Arts & Letters Daily al lang onder mijn favorieten heb staan.

Als ideeën vanwege hun hardnekkigheid kunnen omschreven worden als onkruid, dan plantte ze het taaiste kruid toen ze die recensie voorlas uit de Volkskrant. Iemand had een volle krantenpagina gewijd aan een vertaling van de Metamorfozen van Ovidius. De recensie gaf een summiere maar voor het medium

vrij uitgebreide biografie van de dichter. De dagen daarop waarde de *praeceptor amoris* herhaaldelijk door mijn dromen.

Een goede psycholoog zal wellicht wel kunnen achterhalen waarom het leven van deze bijna twee millennia geleden gestorven Romein me zo trof. Misschien was het de voor een tiener als ik, opgegroeid in een tijd toen porno nog niet alom gratis beschikbaar was, aanlokkelijke frivoliteit van 's mans levenswandel en geschriften. In de klas werd wel eens gegniffeld – overigens tot onvrede van onze wat stijve leerkracht – wanneer de *Ars Amatoria* ter sprake kwam. En onze cursus noemde de moraal van de auteur “onzedelijk”.

Het kan ook het tragische van zijn levensverhaal zijn geweest. Een gevierd dichter, de superster van zijn tijd, die op het toppunt van zijn roem plots in ongenade valt en de rest van zijn leven wegwijnt in een negorij, zijn smeekbeden genegeerd door de hardvochtige keizer. Wie in de Oudheid kan met evenveel recht aanspraak maken op ons medelijden?

Of was het gewoon de ongebruikelijke soepelheid van zijn Latijnse verzen, het feit dat hij kunstzinnigheid en eenvoud wist te verzoenen, wat niet onbelangrijk was als hij kans wilde maken om ons derdejaars latinistjes te boeien?

Toen ik Peter Greens Penguinvertaling van zijn erotische gedichten in handen kreeg, voelde ik mijn hele lichaam tintelen. Op mijn kot las ik de lange biografische inleiding in een ruk uit. ‘Hier zou iemand eens een roman over moeten schrijven,’ dacht ik meteen, nog niet vertrouwd met het vrij ruime aanbod aan pogingen daartoe. Maar ook: ‘Jammer dat we zo veel en toch zo weinig over hem weten.’ Of, zoals Green het zelf formuleerde: *Just enough is known (...) to make us wish we knew more.*

Het was perfect. Door de eeuwen heen hadden de grootste geesten uit mijn vakgebied zich erover gebogen en het resultaat was maar wat het was. Daar zou ik dus verandering in brengen. Mason, Wilkinson, Wheeler, Thibault, Syme, Green, Knox, Helzle, ... het waren gewoon namen. Academische droogstoppels met een enge geest. Daar was ik na de eerste fase van mijn onderzoek wel van overtuigd. Hoe viel anders te verklaren dat Syme's grote

theorie over Ovidius' ballingschap van eind jaren zeventig niet meer was dan een variant van een theorie die al decennia circuleerde en in de jaren '30 in detail was uitgeschreven in *A Letter from Pontus*, een lang gedicht van Poet Laureate John Masefield?

Al merkte ik snel dat niet van alle literaire bronnen evenveel heil te verwachten viel. Al te veel literaire bewerkingen van het onderwerp negeerden dwingende en nuttige informatie uit het academische werk. Zo is de bezorgde en aanhankelijke Cotta Maximus van Ransmayr niet in overeenstemming te brengen met de berekenend afstandelijke houding van de man in de bronnen. Hoe kun je vertrouwen hebben in een auteur die zijn feiten niet checkt?

Nee, al snel werd me duidelijk dat ik het allemaal zelf zou moeten doen. Mijn voorgangers konden hooguit dienen als Enniaanse mesthoop waar ik het goud uit moest puren.

En na verloop van tijd werd duidelijk dat hoe rijk de oogst ook was, het nooit genoeg zou zijn. Niet voor mij. De vragen bleven: hoe verliep zijn jeugd? Wie waren zijn vrouwen? Waarom werd hij verbannen?

Uiteraard ging ik terug naar de bronnen. Niet alleen Ovidius' eigen werk, maar elke verwijzing naar hem in andere klassieke auteurs zocht ik op, vertaalde ik, ontleedde ik, op zoek naar dat ene greintje informatie dat mijn illustere voorgangers met hun academische vooronderstellingen niet hadden ontdekt. En al meende ik af en toe een goudklompje te vinden, meestal moest ik vaststellen dat de Wilkinsons, Symes en Greens van deze wereld al elk greintje informatie uit deze eeuwenoude zinnen hadden gepuurd.

Ik probeerde het met logica. Ik bewonderde Syme vanwege zijn talent om enkele, soms zeer uiteenlopende puzzelstukjes informatie zodanig samen te voegen dat de ontbrekende stukken als het ware af te lezen waren aan de omtrek van het gat dat ze hadden gelaten. Maar sommige van zijn conclusies werden door collega's overtuigend weerlegd, wat de beperkingen van ook die methode bewees. En al leverde mijn door hem geïnspireerde gepuzzel een beetje goudstof op, rijk werd ik er ook niet van.

Theorieën van andere voorgangers waren soms in de details veelbelovend, maar al te vaak bleek dat hun kijk op het leven hun visie op Ovidius bepaalde. Sommigen weigerden onappetijtelijke ideeën in overweging te nemen omdat ze de dichter enkel door een Victoriaanse bril konden bekijken. Anderen waren vanuit een overdreven romantische geest of een liederlijke fantasie al te zeer bereid ongefundeerde roddels als feiten voor te stellen.

Kerstmis en nieuwjaar naderden en het besef van mijn hubris drong plots onherroepelijk tot me door. Met hangende pootjes ging ik mijn mentor van mijn falen op de hoogte brengen. De man suste me: het was maar een licentiaatsthesis, geen doctoraat. Van mij werd slechts een minimum aan originaliteit en nieuwe informatie verwacht. Ik moest vooral bewijzen dat ik bestaande informatie kon verwerken en er passende conclusies uit kon trekken, bij voorkeur conclusies die anderen nog niet hadden opgemerkt, maar zelfs een bevestiging van eerdere onderzoeksresultaten kon zijn nut hebben. Misschien kon ik een minder ambitieus deelonderzoekje doen?

Zijn relativering vermocht me niet op te vrolijken.

Ik gaf het op in het besef dat een half jaar te kort was om van nul te beginnen en toch een bevredigend product af te leveren. Ik legde me neer bij een extra thesisjaar en probeerde Ovidius uit mijn hoofd te zetten. Dat ik mijn mentor niet op de hoogte bracht van mijn voornemen bewijst – voor wie mij kent – de graad van lethargie die toen over me heen was gedaald.

Enkele weken na het nieuwjaargedruis zag ik op tv een journaalverslag over de aankomst van Jorge Luis Borges in Parijs waar hem enkele dagen later de Légion d' Honneur zou worden uitgereikt. Deze informatie onthult meteen op welk tijdstip mijn verhaal op dit punt is aanbeland.

Zodra ik hem las was ik, zoals zovelen, gefascineerd door Borges. Zijn verhalen heb ik verslonden, uiteraard in Nederlandse vertaling. Waarom het bericht over zijn benoeming tot Commandeur du Légion d' Honneur me weer aan mijn abortieve thesis

herinnerde zal u niet meteen duidelijk zijn. Ik zou kunnen wijzen op de biografische details die Borges en Ovidius met elkaar gemeen hebben. Beiden moesten tot laat in hun leven rekening houden met een langlevende ouder. Borges' moeder stierf op haar negennegentigste. Ovidius' vader haalde ook de negentig. Beiden hebben drie vrouwen gehad, naast geruchten over ontelbare amourettes, die nooit zijn bewezen. Over Borges gaat het gerucht dat hij impotent was, Ovidius heet 'verminderd vruchtbaar'.

Of ik zou kunnen wijzen op hun beider fascinatie voor gedaanteverwisselingen. Voor Ovidius is hierbij geen verdere uitleg nodig, Borges vertaalde *De Metamorfose* van Kafka en zijn bibliotheek van Babel is in feite een catalogoog van alle mogelijke metamorfosen die een boek van vierhonderd bladzijden kan ondergaan. Vijftewintig tot de een miljoen, driehonderd en twaalfduizendste macht, volgens recente berekeningen.

Maar de echte trigger voor mijn ontwaken was niet om het even welke verwantschap die beide schrijvers zouden hebben. Het was een herinnering.

Toen ik het naar hem vernoemde verhaal voor het eerst las, was ik half jaloeers op, half geërgerd door Ireneo Funes, de man die zich na een val van een paard alles herinnerde wat hij ooit had ervaren, van het belangrijkste tot het banaalste, en dat *in real time*. Het tekent Borges dat deze gave van de man een soort *idiot savant* maakte. Hij weet alles, maar kan niets begrijpen, niet abstraheren, generaliseren, selecteren - voorwaarden voor intelligentie. Mensen met speciale gaven zijn geen gelukzaligen maar freaks.

Dat vond ik laf van Borges. Die sussende, maatschappijbevestigende moraal: vooral niet te veel verlangen van het leven. Zag hij dan niet in dat Funes' beperking niets met zijn gave te maken had? Het was Borges zelf die hem zo had gemaakt, zo had gefantaseerd. Waarom zo'n gave verspillen aan iemand als Funes?

Ik heb altijd een hekel gehad aan schrijvers die een betere wereld verzinnen om die dan op het einde de nek om te wringen. Boons *Vergeten Straat*, van den Broecks *Saturindi*, ... Vanwaar die obsessie met mislukking? Omdat het leven er ook vol van is? Wie

zegt dat literatuur het leven moet nabootsen? Waarom zou een boek waarin een experiment goed afloopt geen literatuur kunnen zijn? Waarom wordt een boek over een mislukking verrijkend genoemd en een over een succes oppervlakkig?

Ook in de Aleph gunde Borges me even een glimp van wat zou kunnen zijn, om dan het huis te vernietigen dat zijn aleph, het synchrone focuspunt van de totale werkelijkheid vanuit alle standpunten, herbergt. Al maakt hij hier wel gewag van andere alephs in de wereld, alsof hij ons deze keer nog een sprankeltje hoop wilde laten.

Ik geef toe, het klinkt misschien kinderlijk. Wat stelde ik me voor? Een echte aleph? Een echte Funes? En Borges die me de weg zou wijzen? Anderzijds, hoeveel kennis van de werkelijkheid werd aanvankelijk als louter fictie beschouwd? En hoeveel zogenaamde kennis is in feite fictie?

Ik heb nooit veel geduld gehad met zogenaamde praktische bezwaren. Elsschot lulde maar wat. Zijn bezwaren zijn in feite hersenspinsels, ontsproten aan keuzestress. Vaak willen mensen wel voor iets anders kiezen maar omdat ze de gevolgen van hun keuze niet kunnen overzien, aarzelen ze, gaan zich allerlei ongewenste consequenties inbeelden. En dus houden ze de status quo maar in stand. *Better the devil you know*. Heb ik nooit begrepen. Als je niet kunt weten wat de gevolgen van je daden zijn, waarom zou je dan aannemen dat ze negatief eerder dan positief zullen zijn? En een leven lang spijt hebben dat je het niet hebt aangedurfd? John Crowley schreef daarover in zijn roman *Love & Sleep*:

We denken altijd dat het pad dat we niet hebben gekozen ons echte lot was; dat moet wel, denken we, want dat wat we gekozen hebben is het zeker niet. Maar we zullen dat gevoel altijd hebben, om het even welke pad we kiezen. En dus als we dat andere pad hadden gekozen, zouden we nu zeker naar dit verlangen en hunkeren naar de gevolgen ervan en weten dat we dit hadden moeten nemen. En dat hebben we ook gedaan. Dit is het. Dus hebben we altijd het pad genomen dat we liefst wilden nemen, het pad dat we, als we het niet hadden genomen, hadden willen nemen. En dat hebben we gedaan. We hebben het juiste pad genomen. Dat doen we altijd.

Maar als je je niet druk hoeft te maken over wat je niet hebt gekozen, moet je toch ook niet bang zijn voor wat je kiest? Als er geen slechte keuzes bestaan, kun je toch gewoon je gang gaan? De volgende morgen stapte ik in de Gare du Nord van de trein.

‘Zo, commandeur, wat moet een man als u met blote tietten?’

Lang genoeg blind om niet meer te schrikken van een onverwachte aanspreking reageerde Borges enkel met een flauw glimlachje. Tegelijk voelde ik iemands priemende blik in mijn ooghoeken branden.

Ik waagde een snelle blik opzij, zag het gezicht van een Latino-Japans uitziende vrouw die het al jaren gewend was voor twee te kijken en voor twee te wantrouwen. Haar lippen kwamen los van elkaar maar Borges stak een discrete hand op die haar onmiddellijk de mond snoerde. Geen twijfel mogelijk: echte liefde.

‘Ik hoef de tietten niet te zien om ervan te genieten,’ antwoordde Borges in sonoor Zuid-Amerikaans Frans.

‘Bovendien heb ik wel degelijk ogen bij de hand.’ Hij synchrooniseerde dat laatste woord met een tikje op haar hand, die op zijn schouder rustte.

‘Fantasie heeft me altijd meer geleerd dan de realiteit,’ vertrouwde hij me haast fluisterend toe.

‘Waarom dan die werkelijkheid nog opzoeken?’ vroeg ik.

Hij dacht hier even over na.

‘Fantasie heeft brandstof nodig. Ik heb me laten vertellen dat één van de danseresjes Le Borgès heet,’ monkelde hij. ‘Ik ben altijd nieuwsgierig naar mijn andere zelden.’

Het klonk als niet meer dan een grapje: niets wees erop dat hij zijn aanwezigheid in deze etalage van appetijtelijk vlees echt wou rechtvaardigen.

Onder wantrouwige wenkbrauwen flitsten de ogen van zijn begeleidster de hele tijd tussen ons heen en weer. Tijdens het volgende nummer dat verder converseren onmogelijk maakte, zag ik haar vanuit mijn velours zeteltje het spektakel via zwoel ogend gefluister op zijn inwendige scherm projecteren.

Het was niet moeilijk geweest. De treinconducteur wist me te vertellen dat de Légion d'Honneur-plechtigheid in de late namiddag op het Elysée zou plaatsvinden. Uiteraard was er achteraf een diner gepland. Borges was een oude man: het lag voor de hand dat hij niet te laat zou vertrekken naar zijn hotel.

Ik huurde een Vespa en trakteerde mezelf op een half dagje Parijs.

Het was geen probleem de juiste limousine te volgen toen het gezelschap die avond het presidentieel paleis verliet. Een blinde tachtiger aan de hand van een veertig jaar jongere 'assistente' valt op. Ze logeerden in 'l'Hôtel' in de *Rue des Beaux Arts*. Ik vond het toepasselijk archetypisch.

Op dat moment had ik nog geen plan: enkel van elke gelegenheid gebruik maken. Die kwam er nog dezelfde avond. Ik stond in de lobby van het hotel toen ik het duo uit de lift zag stappen. Ze namen een taxi en tot mijn lichte verbazing, maar toch ook weer niet, stapten ze uit bij de *Crazy Horse. The jubilee show*.

Het verloop van de avond bevestigde het cliché dat wie waagt, wint. Maar het had ook helemaal kunnen mislukken, natuurlijk; dan zou ik u dit allemaal niet vertellen.

Maar ik had voldoende geld op zak, er was nog plaats aan Borges' tafeltje, hij maakte er geen bezwaar tegen dat ik ze innam en ik slaagde er tussen de verschillende blootparades en met gekleurd licht overgoten stripacts kennelijk in hem te intrigeren. De meester was in de stemming voor een ontmoeting.

Ik weet niet precies wat hem ertoe deed besluiten dat ik zijn verdere aandacht waard was. In mijn grapjes tussendoor had ik wel mijn bekendheid met zijn oeuvre geëtaleerd.

'Het zicht op de tietten neemt hier alephiaanse proporties aan.'

'In die act zaten meer kronkelingen dan in de Tuin der Split-sende Paden.'

'Alleen Funes zou al dat moois kunnen onthouden.'

'In de bibliotheek van Babel zit vast een boek dat dit beschrijft.'

Maar dat kan hij evengoed pedant hebben gevonden.

Feit is dat hij me na afloop van de laatste blote dans, toen ik achter hen aan was getrippeld naar de vestiaire, plots met blinde ogen aankeek en vroeg:

‘Wat wilt u van mij, jongeman?’

Even aarzelde ik. Wat antwoord je op zo’n vraag? Van een kersverse Commandeur in de Légion d’Honneur dan nog? ‘Aandacht? Een interview? Iets vragen? U trakteren? Een handtekening? Een weddenschap winnen? Niets?’

Ik zuchtte diep en antwoordde, terwijl de vrouw hem in zijn jas hielp: ‘Hulp.’

Het was zij die me verrast aankeek en enkele seconden bestudeerde. Toen keek ze naar zijn vragende blinde gelaat. Ik zag haar een kneepje in zijn hand geven.

‘Hebt u zin in een slaapmutsje?’ zei hij daarop.

De Vespa kon wel een tijdje voor zichzelf zorgen.

Toen ik de taxideur voor haar openhield kreeg ik een glimlachje van zijn begeleidster. ‘Maria Kodama, mon intermédiaire,’ stelde Borges haar voor, wat me even deed twijfelen aan zijn blindheid.

In de gedistingeerde bar van l’Hôtel, met de bibliotheek, lambriering en travertijn zuilen, liet Borges me op een velours canapé plaatsnemen. Maria bestelde twee drankjes voor ons en verdween. Toen de ober ons het gevraagde bracht vroeg Borges hoelang de bar nog openbleef.

Ik besloot dat als een goed teken te beschouwen.

‘U had mijn hulp nodig?’

Zijn voorkeur voor bondigheid indachtig vatte ik in zo weinig mogelijk woorden mijn probleem samen: Ovidius was een puzzel waaraan niet zo gek veel stukjes ontbraken. Maar het waren wel cruciale stukjes. Met de middelen die mij – en kennelijk ook de rest van de academische gemeenschap - ter beschikking stonden was het onmogelijk het doel dat ik me met mijn thesis had gesteld te bereiken.

En wat dit met hem te maken had?

Ik aarzelde. Het ontgoochelde me een beetje dat hij niet onmiddellijk leek te begrijpen waarom ik precies hem om hulp vroeg. Uit zijn verhalen kwam hij naar voor als iemand die gefascineerd zou moeten zijn door het raadsel waar ik mee worstelde. Hoe vaak ontdekken zijn hoofdpersonages – meestal hijzelf – geen verloren gewaande of als nooit bestaand beschouwde geschriften, die nooit eerder vermoede informatie blijken te bevatten? Om van het labyrintische van mijn zoektocht maar te zwijgen. Er is nauwelijks een Borges-verhaal te vinden waar niet tenminste het woord labyrint in voorkomt.

‘Ik kan me niet ontdoen van het gevoel dat er iets is dat ik nog niet heb geprobeerd, een invalshoek, een bron, een verzameling kennis, die ik nog niet heb ontdekt. Maar mijn verbeelding schiet tekort om te bedenken wat het is. U bent een man die altijd – noodgedwongen – een voorkeur heeft gegeven aan verbeelding boven realiteit. Ik dacht dat u misschien een idee zou kunnen hebben hoe ik kan vinden wat ik zoek.’

Hij vestigde een tijdje zijn blinde ogen op me, nipte van zijn Grand Marnier, en produceerde een geamuseerde glimlach.

‘U wilt de sleutel tot de bibliotheek van Babel.’

De milde ironie in zijn stem ontging me niet en even werd ik me bewust van het bespottelijke van deze hele onderneming. Er moesten zinnigere manieren zijn om mijn tijd te gebruiken. Me afvragen waar ik vannacht zou slapen, bijvoorbeeld.

‘Of wilt u een blik werpen in een Aleph?’

Zijn toon was nu ernstiger. Hij leunde ook naar voor en zijn schuin gehouden hoofd leek een uitdaging uit te stralen.

‘Ik denk dat ik maar beter kan gaan,’ zei ik, dronk mijn calvados op en maakte aanstalten om afscheid te nemen.

‘Gaat u alstublieft zitten.’

Zijn toon dulde geen tegenspraak.

Toch bleef ik even als versteend staan. Wat wou hij nog van me? Me vermanend toespreken en mijn overdreven vertrouwen in zijn hogere kennis ontkrachten? Of zich amuseren met die weliswaar ondernemende maar vooral ook volslagen naïeve student, die ongevraagd zijn oude dag wat kwam opvrolijken? Anderzijds, dit avontuur had me tot nu toe een opwindende avond

in een wereldberoemd cabaret en een gesprek met een van de beroemdste en meest gelauwerde schrijvers ter wereld opgeleverd. Er bestaan geen verkeerde keuzes.

Onwillekeurig zeeg mijn lichaam opnieuw neer op de canapé.
'Ovidius, dus.'

Hij zonk weer achteruit in zijn fauteuil, het glas Grand Marnier nog in de hand.

'Een dichter die een hoge prijs heeft betaald voor zijn pogingen om de verbeelding macht te geven over de werkelijkheid. Die is zelden geneigd haar plaats af te staan aan om het even welk verzinzel: amoureuus, politiek of metafysisch. Menig romanticus is ten onder gegaan aan een te vast geloof in de kracht van de verbeelding.'

En, na een korte pauze: 'En menig lezer is misleid door een te letterlijke interpretatie van mijn verhalen.'

Ik voelde het bloed naar mijn hoofd stijgen, maar voelde me onmachtig om me te onttrekken aan de vernederende terechtwijzing die nu ongetwijfeld zou volgen.

'Maar, zoals ik eerder zei, de fantasie heeft mij altijd meer opgeleverd dan de werkelijkheid.'

Ik voelde mijn ingewanden zich aanspannen.

'En ik word - vaak terecht - maar ook vaak te onpas van ironie verdacht.'

Een monkellachje deed een schat aan ondeugende anekdotes vermoeden.

'In essentie is uw probleem er een van tijd. En dan vooral de onomkeerbaarheid ervan. Als kenner van mijn werk zal u weten dat het thema mij niet vreemd is.'

'Een tijdmachine zou wel handig zijn, ja,' ik vond het raadzaam voldoende ironie in mijn stem te leggen.

'Daar kan ik u niet aan helpen, jongeman, ik ben Borges, niet Wells.'

Ik keek met een licht gevoel van spijt naar mijn lege glas.

De stilte die viel dreigde lang genoeg te worden om als eindpunt van het gesprek te worden beschouwd.

'Bent u zeker dat u hiermee door wilt gaan?' vroeg hij plots met zijwaarts genegen hoofd, 'Er zijn eenvoudiger manieren om

de graad van licentiaat te halen. En de informatie die u zoekt is niet noodzakelijk voor een succesvolle carrière als leraar. Zelfs niet als hoogleraar, mocht u de ambitie hebben te doctoreren.’

Ik dacht hier even zuchtend over na.

‘Ik zou niet met mezelf kunnen leven als achteraf zou blijken dat wat ik zocht ook gevonden had kunnen worden. Noem het eierzucht.’

‘Of hubris?’

‘Als u wilt. Een levensdroom misschien?’ God, wat klonk dat melig.

Borges nam – haast in slow motion – een lange slok van zijn Grand Marnier en zette het glas feilloos op de rand van het zwartgelakte tafeltje.

‘Misschien kan ik u wel helpen: Dat wil zeggen, ik ken iemand die u misschien kan helpen. Maar ik wil u waarschuwen. Er zijn geen garanties en een ontmoeting met deze persoon houdt risico’s in.’

‘Risico’s?’

‘Laten we zeggen dat wie er afscheid van neemt niet noodzakelijk dezelfde persoon is die ermee kennismaat.’

“Een ervaring die je leven verandert!” Klinkt interessant.’

‘O, dat is ze zeker.’

‘Ze?’

‘Ja, waarom? Hebt u uw gekke geleerden liever van het mannelijk geslacht?’

‘Hoe is haar naam?’ vroeg ik, niet zeker of ik opgewonden of ongerust werd.

‘Elsbeth,’ zei hij met een feilloos Engels accent. ‘Elsbeth Gerrol-Werge.’

‘En zo kwam ik dus bij u terecht.’

‘En uw naam is...?’

‘François. Isidoor François.’

II

Na een onrustige nacht in een Parijse jeugdherberg had ik Borges en Maria volgens afspraak weer ontmoet aan het ontbijt in l'Hôtel. Borges was zwijgzaam, leek in gedachten verzonken, maar Maria had me – met een zekere gereserveerdheid waar ik een vorm van jaloezie achter vermoedde – meer verteld over Professor Elsbeth Gerrol-Werge.

De achternaam klonk exotisch, maar gelukkig hoefde ik niet de halve wereld rond te reizen om haar te ontmoeten. Haar Engelse vader was diplomaat geweest in Nederland en Elsbeth bleek, op een manier die Maria me niet helemaal kon verduidelijken, verbonden te zijn aan de Technische Universiteit van Eindhoven.

Ik nam beleefd afscheid, bedankte de Commandeur voor zijn goede raad en ging mijn Vespa oppikken bij de Crazy Horse.

Terug in België hing ik een halve dag aan de telefoon met de universiteit van Eindhoven, waar niemand ooit van professor Gerrol-Werge bleek gehoord te hebben. Ik begon al te vermoeden dat Borges me toch een loer had gedraaid.

De zesde secretaresse die ik aan de lijn kreeg merkte echter laconiek op: 'U zegt het fout: het is niet "Wurdj" op z'n Engels; het is gewoon "Wer-ge", zoals het wordt geschreven. En ja, die heeft hier gewerkt, maar nu niet meer. Een adres? Niet meteen, maar u zou het eens kunnen vragen aan...'

Zo waren er nog wel meer mensen aan wie ik het wel eens kon vragen, zo bleek. Tegen de middag had ik een blaadje met een twintigtal doorverwijsnummers voor me liggen en begon ik te vrezen dat mijn ouders op het eind van de maand wel eens zouden kunnen schrikken van hun telefoonrekening. Maar toen hoorde ik eindelijk:

'Met Elsbeth. Met wie spreek ik?'

'U moet de groeten hebben van Borges,' flapte ik eruit.

Haar reactie klonk verrassend opgewekt.

'Jorge Luis? Hoe is het met de oude knar? Loopt hij nog steeds rond met die hybride regelnicht van hem?'